

TRT Türk Halk Müziği Repertuarında Yer Alan “Elezber Hoyrat” Örneğinin Edebi ve Müzikal Açıdan İncelenmesi

A Literary and Musical Analysis of the Example 'Elezber Hoyrat' in the TRT Turkish Folk Music Repertoire

ÖZET

Bu çalışma, Türk Halk Müziği repertuarında yer alan “Elezber Hoyrat” örneğini edebi ve müzikal açıdan incelemeyi amaçlamaktadır. Hoyrat türü, halk müziği içerisinde özellikle oyun havası ve aksak ölçüleriyle bilinen, çoğu zaman sözsüz ya da sınırlı söz içeren bir formdur. TRT repertuarında kayıt altına alınmış olan Elezber Hoyrat, motif zenginliği, ritmik yapısı ve yöresel makam kullanımı açısından halk müziği repertuarında önemli bir örnektir. Çalışmada eserin edebi yapısı, melodik ve ritmik özellikleri detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Çalışmada öncelikle hoyrat türünün tarihsel ve kültürel arka planı ele alınmış; türün görüldüğü başlıca merkezler olan Kerkük, Diyarbakır, Şanlıurfa ve Elazığ çevresindeki icra gelenekleri kısaca değerlendirilmiştir. Ardından TRT Türk Halk Müziği repertuarında kayıt altına alınmış olan Elezber Hoyrat eserinin edebî yapısı incelenmiştir. Bu kapsamda sözlerin nazım biçimi, hece ölçüsü, kafiye düzeni, kullanılan yöresel ağız özellikleri ve tematik unsurlar analiz edilmiştir. Müzikal inceleme bölümünde ise eserin melodik seyri, ses genişliği, karar ve güçlü perdeleri, kullanılan makam karakteri ve süsleme teknikleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Hoyrat türünün serbest ritimli yapısına rağmen içsel bir ritmik organizasyona sahip olduğu; özellikle vokal icrada tiz perdelerde yoğunlaşan uzun ses uzatmalarının ve geçkilerin dramatik etkiyi artırdığı belirlenmiştir. Sonuç olarak Elezber hoyrat’ın yalnızca bir uzun hava örneği olmadığı; edebî ve müzikal unsurların bütünleştiği, yöresel kimliği ve kültürel belleği yansıtan önemli bir temsil niteliği taşıdığı söylenilebilir.

Anahtar Kelimeler: Türk Halk Müziği, Hoyrat, Elezber Hoyrat

ABSTRACT

This study examines “Elezber Hoyrat,” a piece included in the Turkish Folk Music repertoire, from both literary and musical perspectives. Hoyrat is a free-rhythmic long air (uzun hava) tradition known for its expressive vocal style and strong connection between poetry and melody. The Elezber Hoyrat, archived by TRT (Turkish Radio and Television), stands out for its rich motifs and distinctive regional modal features. The study first outlines the historical and cultural background of the hoyrat tradition, focusing on performance practices in regions such as Kirkuk, Diyarbakır, Şanlıurfa, and Elazığ. It then analyzes the poem’s verse structure, syllabic meter, rhyme scheme, dialect features, and themes including heroism, defiance, fate, and sorrow. The musical analysis explores the melodic progression, vocal range, final and dominant tones, modal character, and ornamentation. Although performed in free rhythm, the piece demonstrates an internal sense of structure. Extended high-register vocalizations and melodic variations enhance its dramatic expression. Overall, Elezber Hoyrat occupies a distinctive place in the repertoire, reflecting both regional identity and the integrated nature of literary and musical elements.

Keywords: Turkish Folk Music, Hoyrat, Elezber Hoyrat

GİRİŞ

Türk Halk Müziği (THM), toplumun tarihsel süreç içinde yaşadığı sosyal ve siyasal gelişmeler karşısında ortaya koyduğu duygu ve düşüncelerin söz ve ezgi aracılığıyla ifade edildiği önemli bir kültürel aktarım alanıdır (Yaymak, 2023). Halkın savaş, göç, salgın, ölüm, aşk ve gurbet gibi derin izler bırakan deneyimleri, kimi zaman bir âşığın sazında ve dilinde, kimi zaman bir çobanın kavalında ya da bir şairin dizelerinde estetik bir kimlik kazanarak kuşaktan kuşağa taşınmıştır (Yaymak, 2022). Bu birikim, Anadolu’nun farklı coğrafyalarında çeşitli türler aracılığıyla somutlaşmıştır. Ege Bölgesi’nde zeybekler, Orta Anadolu’da bozlaklar, Doğu Anadolu’da maya ve hoyratlar yöresel üslup ve icra özellikleriyle öne çıkan başlıca örnekler arasında yer alır.

Bu türler içinde hoyrat, kendine özgü söyleyiş tavrı ve teknik yapısıyla ayrı bir konuma sahiptir. Hoyrat; serbest ritimli (usulsüz) yapısı, geniş ses alanı ve özellikle tiz perdelerde yoğunlaşan güçlü icra biçimiyle dikkat çeken bir uzun hava türüdür. Genellikle dört dizelik mani formuna dayanır ve söz ile müzik arasında kuvvetli bir bütünlük bulunur. İcra sırasında yorumcunun ses hâkimiyeti ve teknik yeterliliği belirleyici bir unsur olarak öne çıkar. Özellikle yüksek perdelerde gerçekleştirilen uzun ve etkili seslenişler, hoyratın karakteristik özellikleri arasında değerlendirilir. Türkiye’de bu tür; Diyarbakır, Şanlıurfa, Elazığ ve Kerkük çevrelerinde, her yörenin kendine özgü edebî ve müzikal özellikleri doğrultusunda icra edilmektedir. Özellikle Kerkük hoyratları, Türkmen kültürünün önemli bir temsil alanı olarak kabul edilmekte; söz yapısı ve tematik içerik bakımından Anadolu’daki örneklerle büyük benzerlik göstermektedir.

Gökhan Temiz¹

How to Cite This Article

Temiz, G. (2026). TRT Türk Halk Müziği Repertuarında Yer Alan “Elezber Hoyrat” Örneğinin Edebi ve Müzikal Açıdan İncelenmesi. *International Academic Social Resources Journal*, 11(2), 166-171. (e-ISSN: 2636-7637). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19786253>

Arrival: 16 March 2026

Published: 28 April 2026

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Müziği ABD, Sivas, Türkiye. ORCID: 0009-0006-5011-9693

Hoyrat Türleri ve Özellikleri

Hoyrat, halk edebiyatında bir nazım biçimi olarak yer almakla birlikte Türk halk müziğinde serbest ritimli uzun hava türlerinden birinin de adıdır. Özellikle Irak Türkmenlerinin yaşadığı bölgelerde ve Anadolu'da Kerkük, Musul, Elazığ, Şanlıurfa, Erzurum ve Diyarbakır çevresinde yaygın biçimde icra edilmektedir. Kaynaklarda “koryat” ve “koyrat” gibi adlandırmalarla da anılan bu türün, Türk şiirinin erken dönem dörtlük geleneğiyle bağlantılı olduğu belirtilmiştir. Nitekim Mehmet Fuat Köprülü, hoyratı Türk şiirinin başlangıç evresine ait dörtlük yapıları arasında değerlendirmektedir (Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları I*, s. 349). Hoyrat kelimesinin etimolojik olarak Yunanca kökenli bazı kavramlarla bağlantılı olabileceğini ileri sürmektedir. Bununla birlikte Türkçede “hoyrat” kelimesi, güncel anlamıyla “kaba, kırıcı, sert” gibi anlamlara gelmektedir. Türk Dil Kurumu (2023) sözlüğünde sözcük; bir yandan “kaba, incitici” anlamıyla açıklanırken, müzik terimi olarak Güneydoğu Anadolu ve Irak Türkmenleri arasında tek kişi tarafından icra edilen ezgili bir deyiş türünü ifade etmektedir. Ayrıca 16. yüzyıl halk ozanı Pir Sultan Abdal'ın dizelerinde geçen “hoyrat” kelimesinin, mecazî biçimde “kaba ve kırıcı kimse” anlamında kullanıldığı da belirtilmektedir (Yaymak, 2024).

Türün tanımına ilişkin literatürde farklı ancak birbirini tamamlayan açıklamalar bulunmaktadır. Özbek (2014), hoyratı cinaslı mâni formundaki şiirlerle bu şiirlere eşlik eden müziğin oluşturduğu bütüncül bir yapı olarak ele alır. Abacı (2000) ise şiirsel temelinin cinaslı ya da cinassız, kesik veya tam manilere dayandığını; özellikle Kerkük, Urfa, Diyarbakır ve Harput çevresinde yaygın olarak icra edildiğini belirtir. Terzibaşı'na göre hoyrat, kendine özgü müziğiyle kahramanlık, mertlik, sevdâ, gurbet, keder ve vatan sevgisi gibi temaları işleyen; klasik unsurlarla zenginleşmiş bir halk edebiyatı ve müzik türüdür. Güzel ve Torun (2014: 206) da hoyratların cinas yoluyla değer kazandığını ve manilerden özellikle ezgisel özellikleriyle ayrıldığını ifade etmektedir. İcra geleneği bakımından hoyratlar çoğunlukla erkekler tarafından seslendirilmekte; özellikle Kerkük, Elazığ ve Şanlıurfa çevresinde güçlü bir temsil alanı bulmaktadır. Bazı durumlarda iki icracının karşılıklı olarak, adeta atışma niteliğinde hoyrat söylediği örneklere de rastlanmaktadır (Hoşsu, 1997). Bu yönüyle hoyrat, yalnızca bireysel bir ifade biçimi değil, aynı zamanda dinleyicide coşku ve heyecan uyandıran performatif bir gelenektir. Anadolu sahasında hoyratlar, içerik ve icra özelliklerine göre farklı adlarla anılmaktadır. Bunlardan bazıları şu şekilde özetlenebilir:

- ✓ **Beşiri Hoyratı:** Genellikle Batman'ın Beşiri çevresinde görülen; tiz ses kullanımı ve güçlü geçişleriyle dikkat çeken, icra tavrı belirgin bir varyanttır.
- ✓ **Muş Hoyratı:** Doğu Anadolu sahasında rastlanan; melodik seyri nispeten dar alanlı ancak duygu yoğunluğu yüksek bir söyleyiş biçimidir.
- ✓ **Kesik Hoyrat:** Dize yapısında ve melodik akışta kesintili bir yapı gösteren; söz vurgularının belirgin olduğu bir icra tarzını ifade eder.
- ✓ **Düz Hoyrat:** Daha sade ve süslemesiz bir melodik çizgiye sahip; uzun hava karakterini açık biçimde yansıtan formdur.
- ✓ **Kerkük Hoyratı:** Irak Türkmen müzik kültürünün en güçlü temsil biçimlerinden biri olup geniş ses alanı, tiz çıkışları ve kendine özgü makam geçkileriyle tanınır.
- ✓ **Elezber Hoyratı:** Özellikle Harput-Elazığ geleneği içinde yer alan; kendine özgü melodik seyri ve güçlü karar perdeleriyle ayırt edilen bir hoyrat türüdür.

Bu varyantlar; melodik seyir, söz örgüsü ve icra tavrı bakımından bazı farklılıklar gösterse de, serbest ritimli uzun hava formunu, dörtlük temelli şiir yapısını ve güçlü ifade geleneğini korumaları bakımından hoyrat türünün temel karakteristik özelliklerini sürdürmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımı temel alınarak yürütülmüş; veri toplama sürecinde doküman incelemesi, verilerin çözümlenmesinde ise betimsel analiz yöntemi tercih edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırma konusu ile ilgili yazılı ve görsel materyallerin sistemli biçimde değerlendirilmesine dayanan bir yöntemdir. Bu kapsamda eserle ilişkili nota, söz metni ve literatür kaynakları ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Nitel araştırma literatüründe doküman incelemesinin bağımsız bir veri toplama yöntemi olarak kullanılabilmesi belirtilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırma verilerinin analizinde betimsel analiz yaklaşımı benimsenmiştir. Bu yöntem, elde edilen verilerin belirlenen temalar çerçevesinde düzenlenmesini, açıklanmasını ve yorumlanmasını esas alır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, hoyrat türünün önemli örneklerinden biri olan ve TRT Türk Halk Müziği repertuarında yer alan *Elezber Hoyratı* yapısal özellikleri ayrıntılı biçimde incelenmiştir. Öncelikle eserin tarihsel süreci ele alınmış; ait olduğu yöredeki icra geleneği ve kültürel etkisi değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, hoyrat türünün bölgesel icra

özellikleri dikkate alınarak eserin gelenek içindeki yeri belirlenmeye çalışılmıştır. Eserin sözlü yapısı edebî açıdan çözümlenmiş; nazım özellikleri, tematik unsurlar ve anlatım biçimi üzerinde durulmuştur. Bunun yanı sıra müzikal inceleme kapsamında eserin makam yapısı, usûl özellikleri, ses genişliği, melodik seyri ile karar ve güçlü perdeleri analiz edilmiştir.

Elezber Hoyrat Türü ve Özellikleri

“Elezber” kavramının kökeni incelendiğinde kelimenin Arapça ve Osmanlı Türkçesi kullanımına dayandığı görülmektedir. Develioğlu’na göre Arapçada “el” eki harf-i tarif olarak kelimenin başına gelerek ismi belirli hâle getirir. “Ezber” kelimesi ise bir bilgiyi zihinde tutma, unutmama ve göğüsten söyleme anlamlarını ifade etmektedir (Develioğlu, 2005). Bu nedenle elezber kavramı, sözlü müzik geleneğinde ezgilerin hafızada tutulması ve içten bir söyleyişle icra edilmesiyle ilişkilendirilmektedir. Elezber hoyratı, Harput–Elazığ yöresi müzik geleneğinde yer alan uzun hava türlerinden biridir. Harput müziği, kendine özgü makamları ve icra biçimleriyle Türk halk müziği içerisinde önemli bir yere sahiptir. Bu müzik geleneği içerisinde divan, tecnis, ibrahimiye, müstezat ve elezber gibi farklı makam ve türlerin bulunduğu bilinmektedir (Sunguroğlu, 1961). Elezber hoyratı da bu geleneğin önemli örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Hoyratlar genel olarak serbest ritimli uzun hava formunda icra edilen ve çoğunlukla kısa mani dizelerine dayanan eserlerdir. Elezber hoyratları da bu yapı içerisinde değerlendirilmektedir. Bu türün icrasında güçlü bir ses kullanımı ve geniş bir ses alanı dikkat çekmektedir. İcracıdan, yöresel söyleyiş özelliklerini yansıtan güçlü bir hançere kullanımı ve duygulu bir yorum beklenmektedir (Özbek, 2014). Müzikal karakter bakımından elezber hoyratlarının ağır ve duygusal bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle ayrılık, özlem ve hüznün gibi duyguların ifade edilmesinde etkili bir anlatım biçimi olarak öne çıkmaktadır (Memişoğlu, 1988). Elezber hoyratlarının yöredeki kültürel yaşam içerisinde de önemli bir yeri bulunmaktadır. Harput ve çevresinde hoyrat geleneği, halkın duygu ve düşüncelerini sözlü olarak ifade ettiği önemli kültürel araçlardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu tür ezgiler; sohbet ortamlarında, geleneksel müzik toplantılarında ve çeşitli kültürel etkinliklerde icra edilerek yöresel müzik kültürünün yaşatılmasına katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle elezber hoyratları, yalnızca bir müzik türü değil, aynı zamanda yöredeki sözlü kültürün ve müzik mirasının kuşaktan kuşağa aktarılmasında önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Harput–Elazığ müzik geleneği içerisinde hem müzikal hem de kültürel açıdan önemli bir yere sahiptir. Serbest ritimli yapısı, mani temelli sözleri ve güçlü vokal icrası ile yöresel müzik anlayışını yansıtan bu tür, bölgenin geleneksel müzik kültürünün yaşatılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Tablo 1: “El Ezber Hoyratı” eserine ait künye bilgileri

Repertuar No	375
Yöresi - İli	Elazığ
İlçesi - Köyü	-
Kaynak Kişi	Sıtkı Demirci
Derleyen	TRT İstanbul Rad. T.H.M Müd.
Notaya Alan	Ömer ŞAN
İcra Eden	-
Makamsal Dizi	Uşşak
Türü	Hoyrat
Karar Sesi	La
Bitiş Sesi	La
Usul	-
En Pes Ses	Re
En Tiz Ses	Mi

Kaynak: <https://www.repertukul.com>

Elezber Hoyratının Edebi Özellikleri

Türk halk edebiyatında hoyratlar en az 4, 6, 8, 10 ve daha fazla mısradan oluşabilen bir nazım biçimidir. Fakat çok sık görülmesi de mana bütünlüğünü sağlamak adına hoyratların tek sayıda mısradan oluştuğu da görülmektedir (Terzibaşı, 1975). Hoyrat türünün en önemli özelliği cinaslı bir yapıya sahip olmasıdır. Fakat az da olsa cinassız örnekleri de bulunmaktadır. Cinaslı hoyratların ilk mısrası 3, 4 ya da 5 heceli diğer mısraları ise 7 hecelidir. Hoyratların vezni genellikle 4+3, 2+5 ve 5+2 biçiminde olup nadir de olsa bazı mısraların 8 ya da 9 heceli olduğu görülmektedir (Terzibaşı, 1975).

(Oğul)Yara benden yara benden yar 11hece
Yalvarın yara benden yara benden.....11 hece
Oğul Sinemde dağ-1 hicran dağ-1 hicran.....11 hece

Sağalmaz yara benden kafir yar.....11 hece
Ey vah ey ey ah virane bağlarda..... 11 hece
Baykuşlar öter balam ey balam ey.....11 hece

Elazığ Harput yöresine ait cinaslı hoyrat türüne örnek bu dizeler mısra dizilişi olarak 11 li heceler şeklinde farklılık göstermektedir. Dizelerde geçen “ oğul, ah lele gurban vb. sözler ezgi ve sözleri tamamlayan niteleyici unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Cinas, kelime anlamı olarak, “ çok anlamlı bir kelimeye, her defasında başka bir anlam yükleyerek birbirine yakın birkaç yerde kullanma sanatı” (TDK,2023) olarak tanımlanırken diğer bir tanımında “ yazılış ve okunuşları aynı fakat anlamları farklı kelimeler” olarak tanımlanmaktadır. Hoyratla yer alan dizeler incelendiğinde 1 ve 2. Mısradaki yer alan “ yara benden” sözcüğünde cinas söz sanatının kullanıldığı görülmektedir. Türk halk edebiyatında kullanılan hoyratların edebi yönü üzerine Hoşsu, : “ Hoyratlara ait sözlerin (şiiresel yapısı) 4+4, 6+5, yedi heceli manilerden oluştuğu, dört dizeden oluşan hoyratların ilk dizelerinin eksik heceli olup ilk dizedeki söz ve sözcüklerin, sonraki dizelere ayak verdiğini belirtmiştir. Birinci dizede yer alan ayaklar, söyleniş aynı veya birbirine yakın ancak anlamları farklı olan sözcüklerden oluşur. Manilerde olduğu gibi hoyratlarda da birinci, ikinci ve dördüncü dizeler kendi aralarında uyaklı, üçüncü dize ise serbesttir. Çift sayı dizeleri ise ayak dizisiyle uyaklıdır. Hoyratların en belirgin özelliği ayaklarının cinaslı olmasıdır” (Hoşsu, 1997). Şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.

Elezber Hoyratının Müzikal Özellikleri

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR NO: 375

Yöresi
ELAZIG

Kaynak Kişi
Siti DEMIRCI

Serbest

YARA BENDEN
(Elezber)

Derleyen
TRT İstanbul Rad. THM. Md.

Derleme Tarihi
20.12.1975

Notaya Alan
Ömer ŞAN

Şekil 1: “El Ezber” Hoyratına Ait Nota Görseli

Kaynak: www.repertukul.com

Makamsal Özellikleri

Eser makamsal özellikleri açısından Halk müziğinde hüseyini ailesi içerisinde yer alan uşşak makamı dizisi özelliği göstermektedir.

Şekil 2: Uşşak Makamı Dizisi

- . Uşşak : (Güçlüsü Re)
- . Hüseyini : (Güçlüsü Mi)
- . Gerdaniye : (Güçlüsü Sol)
- . Neva : (Güçlüsü Re + # Fa)

Usul özellikleri

Eser, belirli bir usul düzenine bağlı olmadan seslendirilen ve Türk halk müziğinde “uzun hava” olarak adlandırılan serbest ritimli ezgiler arasında yer almaktadır. Bu türde ritmik yapı, ölçü kalıplarıyla sınırlandırılmadığı için icra

süreci büyük ölçüde yorumcunun nefes tekniği, duygu aktarımı ve ifade biçimi doğrultusunda şekillenir. Zaman akışı belirli bir metrik çerçeveye oturtulmaz; aksine sözlerin anlamı, vurgu noktaları ve melodinin doğal seyri icranın temposunu ve süresini belirleyen başlıca etkenlerdir. Uzun havalar çoğunlukla bireysel duyarlılığı ön plana çıkaran, içtenlikli ve yoğun anlatım gücüne sahip ezgilerdir. Bu formda melodik çizgi temel unsur olup süslemeler, geçkiler ve ses uzatmaları icracının üslubuna göre çeşitlilik gösterebilir. Hoyrat geleneğinde ise geniş ses alanı, tiz bölgelerde belirgin yükselişler ve güçlü karar noktaları dikkat çeker. Bu özellikler, serbest ritimli yapının sunduğu ifade serbestliğiyle birleşerek eserin duygu dünyasını daha etkili biçimde yansıtır. Nitekim söz ve melodi arasındaki uyumun doğal akışı içerisinde gelişen bu icra anlayışı, ritmik serbestliği eserin anlatım gücünü artıran temel bir unsur hâline getirmektedir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada TRT Türk Halk Müziği repertuarında yer alan Elezber Hoyrat örneği, hem edebî hem de müzikal açıdan incelenmiş ve elde edilen bulgular hoyrat türünün genel karakteristik özellikleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda, Elezber Hoyrat'ın serbest ritimli uzun hava geleneği içerisinde yer almakla birlikte, içsel bir melodik ve ritmik organizasyona sahip olduğu görülmüştür. Bu durum, hoyratların “usûlsüz” olarak tanımlanmasına rağmen belirli bir ifade düzeni ve icra mantığı taşıdığını göstermektedir. Edebî açıdan değerlendirildiğinde, eserin mani temelli yapıyı koruduğu; kafiye düzeni, hece ölçüsü ve cinas kullanımının türün geleneksel özellikleriyle örtüştüğü belirlenmiştir. Özellikle ilk dizelerde kullanılan ayak yapısının sonraki dizelere anlam ve ses açısından yön verdiği görülmektedir. Bu özellik, literatürde hoyratların en ayırt edici yönlerinden biri olarak ifade edilen cinaslı yapı ile paralellik göstermektedir. Müzikal açıdan ise eserin Uşşak makam dizisi karakteri göstermesi ve Hüseyini ailesi içinde değerlendirilebilmesi, bölgesel tavır ile makam anlayışının iç içe geçtiğini ortaya koymaktadır. Tiz perdelerde yoğunlaşan ses kullanımı, uzun hava formunun dramatik etkisini artırmakta; özellikle güçlü ve karar perdelerinin belirgin biçimde vurgulanması icranın karakterini belirlemektedir. Bu yönüyle Elezber Hoyrat, hem teknik hem de estetik açıdan icracıdan yüksek düzeyde ses hâkimiyeti talep eden bir yapı sergilemektedir. Çalışma bulguları, Elazığ ve Urfa yörelerinde icra edilen hoyratların temel edebî özellikler bakımından büyük ölçüde benzerlik gösterdiğini; ancak müzikal tavır, süsleme anlayışı ve melodik seyir açısından yerel farklılıkların ortaya çıktığını göstermektedir. Bu durum, hoyrat türünün ortak bir kültürel temele dayanmakla birlikte, icra edildiği coğrafyanın estetik anlayışı doğrultusunda biçimlendiğini ortaya koymaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda Elezber Hoyrat'ın yalnızca bir uzun hava örneği olmadığı; edebî yapı ile müzikal unsurların bütüncül bir sistem içerisinde birleştiği özgün bir tür temsilcisi olduğu anlaşılmıştır. Eserin dörtlük temelli şiir yapısı, cinaslı söyleyiş özelliği ve tematik içeriği, halk edebiyatı geleneğiyle güçlü bir bağ kurmaktadır. Müzikal inceleme bulguları ise eserin serbest ritimli yapısına rağmen belirli bir melodik düzen ve makam karakteri taşıdığını; geniş ses alanı ve tiz perdelerde yoğunlaşan icra biçimiyle dramatik bir anlatım gücü oluşturduğunu ortaya koymuştur. Bu çerçevede Elezber Hoyrat, TRT repertuarı içerisinde hem yöresel kimliği yansıtan hem de teknik açıdan zengin bir örnek olarak değerlendirilebilir. Eser, hoyrat türünün geleneksel özelliklerini korurken aynı zamanda icracı yorumuna açık yapısıyla yaşayan bir müzik geleneğinin temsilcisi niteliğindedir. Hoyrat türüne ilişkin çalışmaların yalnızca metinsel incelemelerle sınırlı kalmayıp, alan araştırmaları ve icracı görüşmeleriyle desteklenmesi türün yaşayan boyutunun daha sağlıklı anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

TRT repertuarında yer alan diğer hoyrat örnekleri üzerinde karşılaştırmalı analizler yapılarak bölgesel tavır farklılıkları sistematik biçimde ortaya konulabilir. Güzel Sanatlar Liseleri ve konservatuvarların Türk Halk Müziği bölümlerinde hoyrat icrasına yönelik uygulamalı ders içerikleri artırılmalı; özellikle uzun hava tekniği, nefes kontrolü ve tiz perde kullanımı üzerine çalışmalar yapılmalıdır. Kültürel mirasın korunması kapsamında hoyrat geleneğine ait yerel icracıların kayıt altına alınması, arşiv çalışmalarının genişletilmesi ve dijital platformlarda erişime açılması önerilmektedir. Hoyrat türünün genç kuşaklara tanıtılması amacıyla kamu kurumları ve kültürel organizasyonlar aracılığıyla tematik konser, atölye ve seminer çalışmaları düzenlenmesi, türün sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır.

Sonuç olarak hoyrat geleneğinin, sahip olduğu teknik zorluk ve estetik derinlik sayesinde özgünlüğünü koruyan bir uzun hava türü olduğu; ancak bu özgünlüğün gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için akademik, kurumsal ve uygulamalı çalışmaların artırılması gerektiği değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abacı T. (2000) Harput - Elazığ Türküleri: İnceleme. Pan Yayıncılık, İstanbul, s: 60,69.
- Develioğlu, F. (2005). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Güzel, A.; Torun, A., (2014). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Hoşşu M. (1997) Geleneksel Türk Halk Müziği Nazariyatı. Peker Yayınevi, İzmir, s:25, 26.
- Memişoğlu, F. (1988). *Harput Ahengi*. Elazığ: Elazığ Kültür Yayınları.
- Özbek M. (2014) Türk Halk Müziği El Kitabı 1 Terimler Sözlüğü. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, s: 93.
- Özbek, M. (2014). *Türk Halk Müziği El Kitabı*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Sunguroğlu, İ. (1961). *Harput Yollarında*. İstanbul: Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı Yayınları.
- Terzibaşı A. (1975) Kerkük Hoyratları ve Manileri. Ötüken Yayınevi, İstanbul.
- TRT Müzik Arşivi. (2020). *Elezber Hoyrat Kayıtları*.
- Yaymak, U. (2022). "Güzel Sanatlar Lisesi Bağlama Öğrencilerinde "Yöresel Tavrılar" Konusuna Ulaşılma Durumlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi," *Journal Of Academic Social Resources* , Vol.7, No.44, Pp.1886-1890
- Yaymak, U. (2023). " TRT Türk Halk Müziği Repertuarında Yer Alan ' Sözsüz Zeybek Havaları ' nın Yöre, Usül ve Kaynak Kişilerinin Tespiti Üzerine Bir İnceleme", *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*
- Yaymak, U. (2024). *Türk Halk Müziğinde Hoyratlar ve Özellikleri (Elazığ, Şanlıurfa Örneği) Yaz yayınları*, Afyon Karahisar.
- Yıldırım & Şimşek (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- <https://www.repertukul.com> (Erişim Tarihi: 12.02.2026)
- <https://sözlük.gov.tr> Erişim Tarihi: 12.03.2026)